

Proměny kurikula v současné (mateřské) škole

Distanční studijní opora k předmětu:
Pojetí a modely kurikula v předškolním vzdělávání

Mgr. Jana Vašíková, Ph.D.

POPIS PŘEDMĚTU

Pojetí a modely kurikula v předškolním vzdělávání

- **Magisterský studijní program:** Předškolní pedagogika
- **Forma studia:** kombinovaná
- **Forma výuky:** přednáška, cvičení
- **Ukončení:** zápočet, zkouška
- **Vyučující:** doc. PhDr. Zuzana Petrová, Ph.D. (P 100 %)
Mgr. Jana Vašíková, Ph.D. (C 100 %)

Jak můžete pracovat s tímto studijním materiálem:

NÁMĚT

Námět nebo inspirace k činnostem. Rozšíření obsahu s úkolem.

OTÁZKA

Pokuste se odpovědět na zadanou otázku.

Proměny kurikula v historii

Na základě schématu a také na základě předchozích znalostí o modelování kurikula popište následující schéma.

- Horní část:

Antika – osvícenství - společnost vědění
(encyklopedismus) – (racionalismus) – (pluralismus)

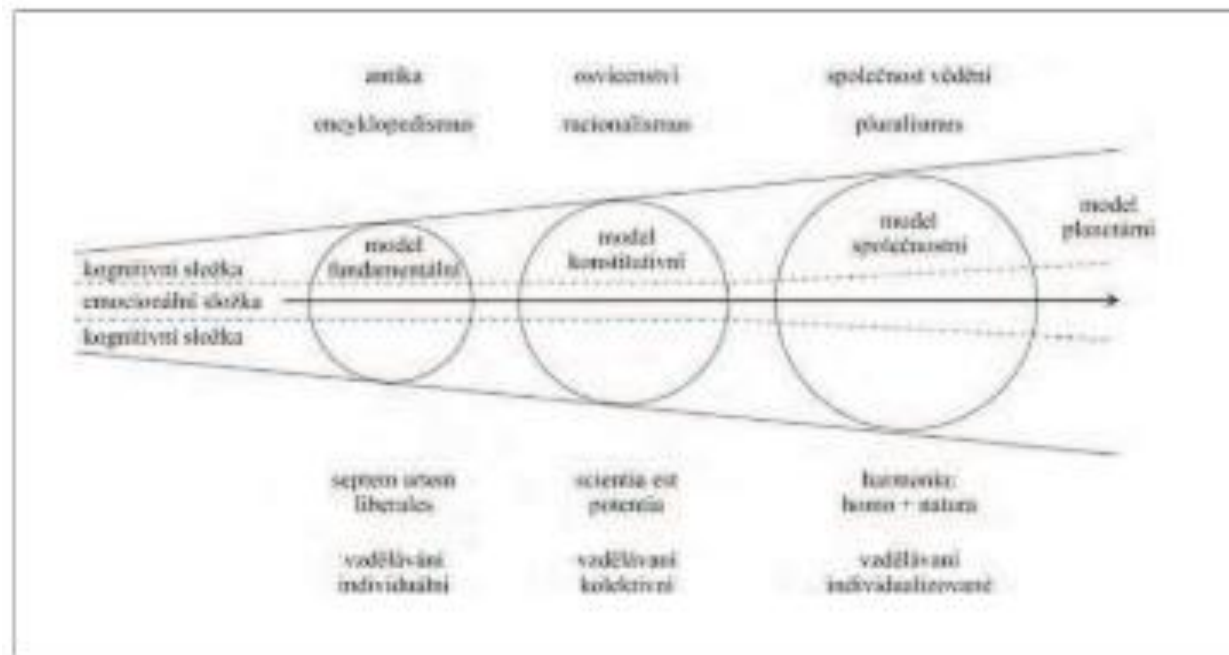
- Střední část:

Kognitivní složka (3 modely kurikula)

Fundamentální – konstitutivní – společnostní

- Spodní část:

Vzdělávání individuální – kolektivní – individualizované

Obr. Č. 1 Formování kurikula v historické perspektivě. (Janík, T, Maňák, J., Knecht, P. & Němec, J., 2010, s. 12)

Proměny kurikula v historii

Jak chápete proměnu kurikula v historii?

Na základě předchozího snímku se pokuste vytvořit vlastní schéma.

Blíže si můžete uvedenou problematiku nastudovat zde:

Janík, T, Maňák, J., Knecht, P. & Němec, J. (2010). Proměny kurikula současné české školy: vize a realita. *ORBIS SCHOLAE*, 4(3), s. 9-35.

Proměny kurikula

Proměny kurikula probíhají v různých formách:

- a) Zamýšleném kurikulu (to co je ve školském systému plánováno – cíle, obsah vzdělávání)
- b) Realizovaném kurikulu (učivo předávané žákům ve školách popř. skryté kurikulum)
- c) Dosaženém kurikulum (výsledky učení, to, co si žák/dítě v průběhu výuky osvojil.

(Janík, T, Maňák, J., Knecht, P. & Němec. J., 2010, s. 13)

Transformace kurikula

Problematika transformování kurikula je komplexní proces.

Autoři Janík, T, Maňák, J., Knecht, P. & Němec. J., (2010) se pokoušejí zachytit pohyb mezi formami kurikula a z hlediska celkové struktury kurikula vymezují:

- Kurikulární procesy (tvorba/ projektování kurikula, implementace, realizace , osvojování, revize)
- Formy kurikula (projektované, implementované, realizované, dosažené)

Celý proces autoři zachycují skrze uvedené schéma (následující snímek), které vám může zprostředkovat hlubší pochopení tématu.

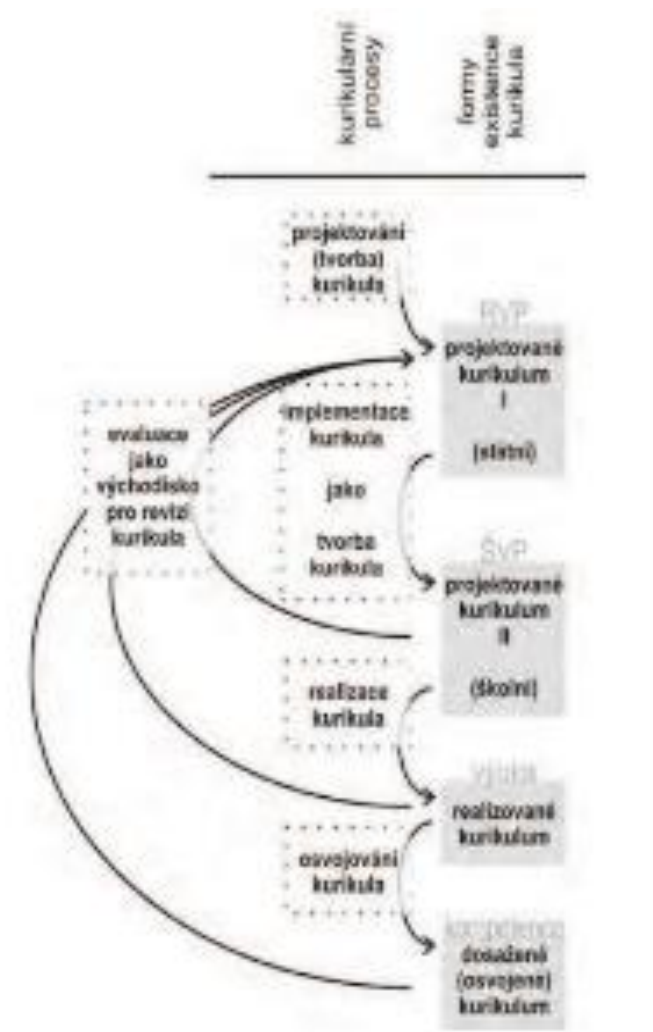
(Janík, T, Maňák, J., Knecht, P. & Němec. J., 2010, s. 13)

Transformace kurikula

KURIKUÁRNÍ PROCESY

- Projektování kurikula – cíle a obsahy vzdělávání v konkrétních kurikulárních dokumente
- Implementace – zavádění vytvořených kurikulárních dokumentů do škol.
- Realizace kurikula – jde o fázi, kdy cíle a obsahy vzdělávání jsou zprostředkovány žákům skrze výukové metody a organizační formy.
- Osvojování – jde o zvnitřňování cílů a obsahů žáky
- Revize kurikula – tj. „zavádění změn do projektovaného kurikula“.

(Janík, T, Maňák, J., Knecht, P. & Němec. J., 2010, s. 14)

Obr. č. 2 Cyklus projektování kurikula

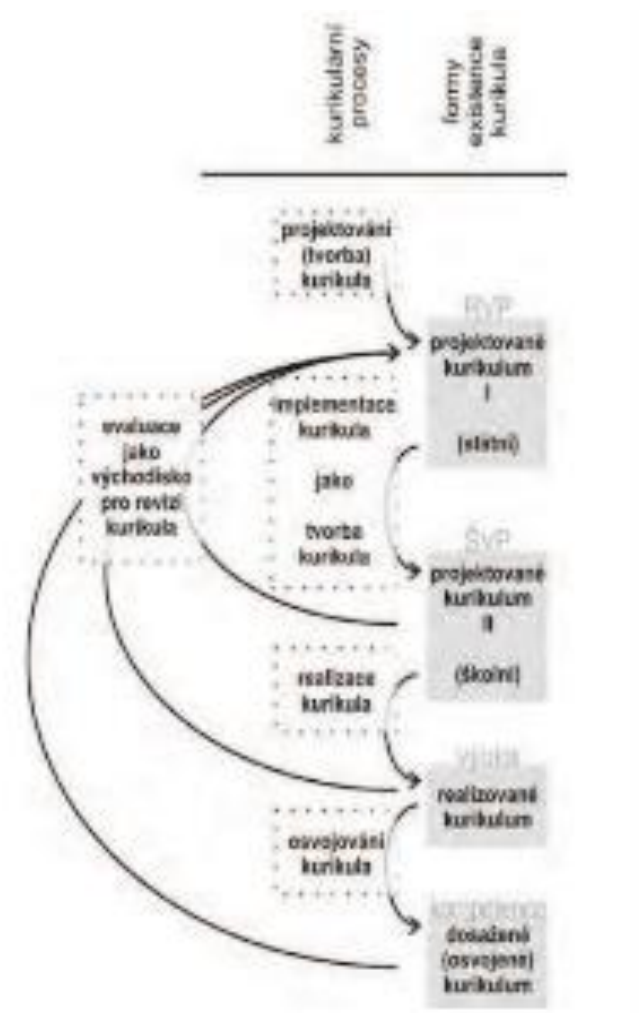
Zdroj: (Janík, T, Maňák, J., Knecht, P. & Němec. J., 2010, s.

Transformace kurikula

FORMY EXISTENCE KURIKULA

- Projektované kurikulum – státní – RVP
- Projektované kurikulum – ŠKOLNÍ – ŠVP
- Realizované kurikulum – výuka
- Dosažené kurikulum - kompetence

(Janík, T, Maňák, J., Knecht, P. & Němec. J., 2010, s. 14)

Obr. č. 2 Cyklus projektování kurikula.

Zdroj: (Janík, T, Maňák, J., Knecht, P. & Němec. J., 2010, s. 14)

Transformační změny kurikula v MŠ

- Od počátků transformace uplynulo více než 20 let
- Kurikulární reforma po roce 1990 proběhla na všech stupních škol
- Změny v předškolním vzdělávání nebyly systematicky popisovány a analyzovány
- Produkce výzkumů v této oblasti pro předškolní pedagogiku byla spíše ojedinělá

Co víte o reformě kurikula z předchozího studia?

Transformační změny kurikula v MŠ

FÁZE TRANSFORMACE PŘEDŠKOLNÍHO KURIKULA

Koťátková (2014, s. 583) uvádí 4 fáze transformačních změn podle Kotáska (2005, 2009)

- 1) **Dekonstrukce (1990 – 1991)** – rozklad oproti stávajícímu stavu
- 2) **Parciální stabilizace (1991 – 2000)** – analýza a stav školství
- 3) **Systémová rekonstrukce (2001 – 2004)** - Bílá kniha (2001), příprava RVP
- 4) **Implementace (2005)** – přijetí školského zákona

FÁZE TRANSFORMACE PŘEDŠKOLNÍHO KURIKULA

1) Dekonstrukce (1990 – 1991) – „iniciativa zdola“ – kritika současného stavu předškolního vzdělávání učitelů.

- Snížení počtu dětí ve třídě z 30-40 dětí ve třídě na 20
- Kritika platů a požadavek stejně dlouhé dovolené jako pro učitele ZŠ
- Zrušit funkci inspektorek
- Zájem o vysokoškolské vzdělání (chybějící informace z psychologie a spec. ped. ...)
- Normativnost

Více informací naleznete zde:

Koťátková, S. (2014). Jak se mateřských škol dotýkaly transformační a kurikulární změny? *Pedagogická orientace*. 24(4), s. 583-597.

FÁZE TRANSFORMACE PŘEDŠKOLNÍHO KURIKULA

2) Parciální stabilizace (1991 – 2000) – analýza a stav školství

- Požadavky učitelek k individuálnímu přístupu k dítěti
- Výrazné pronikání alternativních programů do mateřských škol
- Klesla porodnost, MŠ nebyly prezentovány jako vhodné instituce pro výchovu dětí
- Stížnosti učitelů na prestiž tohoto povolání, nedostatečné platové ohodnocení
- Velký zájem učitelů o vzdělávání
- Přijata integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami se zájmem ji realizovat
- Přijímání dětí se zdravotním znevýhodněním pro školy problémem – dofinancování provozu.
- Roli rodičů chápou učitelky jako důležitou

Koťátková (2014, s. 587)

FÁZE TRANSFORMACE PŘEDŠKOLNÍHO KURIKULA

3) Systémová rekonstrukce (2001 – 2004) – analýza a stav školství

- Výraznou změnu nastolil Národní program rozvoje vzdělávání v ČR - Bílá kniha (2001) – formuloval základní cíle pro celý systém vzdělávání.
- Zavádění RVP
- Doporučení kvalifikace učitelů MŠ do terciálního vzdělávání, utlumení SPGŠ – avšak tento stav stále trvá více než 10 let
- Nástup kurikulárních změn – zavádění RVP PV shora
- Decentralizace správy škol, změny v řízení škol (Koťátková, 2014, s. 583)

Více informací naleznete zde:

Koťátková, S. (2014). Jak se mateřských škol dotýkaly transformační a kurikulární změny? *Pedagogická orientace*. 24(4), s. 583-597.

FÁZE TRANSFORMACE PŘEDŠKOLNÍHO KURIKULA

4) Implementace (2005)– analýza a stav školství

- Posilování tlaku shora – nedostatečná podpora v počátcích implementace kurikulárních dokumentů v prvotní fázi
- Změny v 2011 – 2013 – zásahy do předškolního vzdělávání – snaha začlenit závazné evaluační standardy
Koťátková (2014, s. 591)
- Současnost ?

Co už víte o této fázi? Nastudujte si blíže fázi implementace.

Použitá literatura

Janík, T, Maňák, J., Knecht, P. & Němec, J. (2010). Proměny kurikula současné české školy: vize a realita. *ORBIS SCHOLAE*, 4(3), s. 9-35.

Koťátková, S. (2014). Jak se mateřských škol dotýkaly transformační a kurikulární změny? *Pedagogická orientace*. 24(4), s. 583-597.

Doporučená literatura:

Dvořák, D., Starý K. & Urbánek, P. (2014). Malá škola po pěti letech: proměny školy v době reformy. *Pedagogická orientace*. 25(1), s. 9-31.

Wiegerová a kol. (2015). *Profesionalizace učitele mateřské školy z pohledu reformy kurikula*. Zlín: UTB.

Děkuji za pozornost

Mgr. Jana Vašíková, PhD.